A gazdaság és az egészségügyi intézményrendszer

NEMES JÁNOS
vezérigazgató

Euromedic Rt.

Azért éreztem késztetést, hogy ilyen témakörben megpróbáljak egy kis eszmefuttatást végezni, mert úgy gondolom, hogy az elmúlt 15 évben a magyar gazdaság tényleg ráállt a piacgazdaság pályájára. Vállalatok, szervezetek, cégek alakultak át, változtatták meg a tevékenységüket, mentek tönkre, új dologba kezdtek, és elindult egy olyan egészséges, a piacgazdaságot erősítő, a cégeket erősítő folyamat, amely az egyik büszkesége lehet a magyar gazdaságnak. Ugyanakkor, mint sokan leírták már, a magyar egészségügyi intézményrendszer sajnos ezt nem tudta követni, ezer sebből vérzik ma is ugyanúgy, mint az elmúlt másfél évtizedes időszakban. Mi is alapvetően ennek az oka? A bevezető előadások során Rudas János említette a globalizáció kapcsán a stratégia és a hosszú távú gazdaságpolitikák, egészségpolitikák kialakításának szükségességét. Úgy gondolom, nagy kudarc, hogy 15 év óta Magyarországon nem sikerült egy reformot végigvinni, amely tényleg egy meghatározott mezsgyén vinné végig a magyar egészségügyi ellátás rendszerét. Az olyan hosszú távú gazdaságpolitikai döntések nem születtek meg, amelyeknek számtalan elágazása van a különböző részterületekre, és megszületésük hiánya miatt viszont ezeket sem lehet megcsinálni. Ez az alapvető probléma meggyőződésem szerint az egészségügy ágazat vonatkozásában is. Válságágazat – úgy gondolom – minden országban, így Magyarországon is, lehet több. Ezeket valamilyen formában kezelni kellene. Az utóbbi időben kikiáltották válságágazatnak a mezőgazdaságot is, az egészségügyet is. Ez egyiknél sem igaz. Igazából nem a teljes ágazat van válságban. Az egészségügy ugyan nagyon sok gonddal és problémával küszködik, de nem lehet azt mondani, hogy az egész egészségügyi ágazat. Tessék csak megnézni: az alapellátás, ha rögös úton is, de végigment már azokon a problémákon, amelyekkel indult és meggyőződésem, hogy most már viszonylag jól működik. Jó osztályzatot lehet adni a megelőzésnek, a táppénz-rendszernek. Ezek olyan működő rendszerek, amelyekre nem nagyon lehet azt mondani, hogy válságosak. A közvetlen fekvőbeteg-ellátás az, ami egyszerűen nem tud valamilyen módon a helyére kerülni, pedig ennek a súlya igencsak jelentős.

Hogyan épül be vajon az egészségügyi intézményrendszer a gazdaság vérkeringésébe? Nagyon nagy foglalkoztató – az egészségügyi dolgozók száma 200 ezer körül van – és nagyon nagy fogyasztó. Gondoljanak bele: csak a gyógyító-megelőző ellátás éves kasszája eredeti előirányzatként kb. 660 milliárd forint. Az ágazat nagyon jó adófizető és nagyon pontos adófizető akár az általános forgalmi adó, akár a jövedelemadó és egyéb adók tekintetében, végső felhasználóként pedig „adóelnyelő", hogy csak az áfáról tegyek említést. Mint fogyasztó, a nemzetgazdaság különböző ágazataihoz besorolt termelő és szolgáltató szféra részbeni eltartója. Azok az üzleti, szolgáltatási kapcsolatrendszerek, amelyek körülveszik az egészségügyi intézményrendszert – az energiaszolgáltatók, közmű-cégek, élelmiszeripar, gyógyszeripar, textilipar, gépipar (itt az orvosi gép-műszerre gondolok), kereskedelem –óriási kiszolgáló területet alkotnak, amely sokban függ az egészségügyi intézményrendszer működési feltételeitől, azok egyensúlyától, fejlődésétől, fejlesztésétől. Ha jól működik ez a rendszer, akkor nagyon pozitív hatással van az egyéb ágazatokra is, és együttesen ez már több százezer magyar embert mint foglalkoztatottat érint megélhetés szempontjából. Magán alaptevékenységén keresztül a munkaerő újratermelésével nagyban hozzájárul a gazdaság működési feltételeinek javításához. Ez az intézményrendszer sokkal komolyabb tényező annál, mint ahogy kezeli ma a politika. Ez az intézményrendszer megkövetelne egy nagyon-nagyon komoly felelősségrendszert, szervezettséget, kiszámíthatóságot, stabilitást, szakmai felkészültséget, ellenőrizhetőséget. Ezzel szemben az intézményrendszer ma olyan, amilyen, tisztelet a kivételnek. Az előzőekben általam fölállított kritérium-rendszer töredékének a szakmai felkészültsége révén eleget tud ugyan tenni, de az összes többiben, bármennyire jól próbálja is végezni munkáját, mint rendszer sajnos nem tud eleget tenni. Mostani állapotában, ha megengednék és ráengednék, hogy a piac írott és íratlan szabályai szerint próbáljon működni és fennmaradni, és vegyen részt a gazdaság vérkeringésében, úgy gondolom, rövidesen csődöt jelentene, és tömeges felszámolási eljárások indulnának meg ellene. Ezzel szemben mi történik? Felszámolási eljárást a törvények – hangsúlyozom, nagyon helyesen – nem engednek meg, mivel ez valamiképpen mégis egy állami akarat végrehajtó intézményrendszere, tehát nem lehet piaci szituációknak teljesen, 100 %-ban kitenni. Ha ez nem megy, akkor mit tesz az állam vagy a tulajdonos? Önkormányzati biztost, kincstári biztost rendel ki. Ez egy nagyon jól jövedelmező tevékenység is lehet, részeredményeket, rövid távú eredményeket is hoz vagy hozhat. Nem hiszem azonban, hogy pusztán egy külső ember jelenlétével ezt a folyamatot meg lehetne állítani, és stabilizálni lehetne hosszú távra. Még nem beszéltem a konszolidációs biztosokról, csak hallomásból tudom, hogy körülbelül annyit fizetnek ki részükre, amennyi konszolidációs pénzt kapott néhány kórház. Bocsánatot kérek mindenkitől, ha ez nem így van. Mindenesetre ezzel magát a folyamatot és a rendszert javítani nem lehet.

Megpróbáltam vizsgálni, hogy a válsághelyzetben hogyan viselkedik egy egészségügyi intézmény, és mondjuk, hogyan viselkedik egy olyan cég, amely teljesen piaci körülmények között végzi a munkáját. Hogyan viselkedik a kórház? Egy nagy magyarországi egészségügyi intézmény válságprogramja jelent meg egy újságban, én onnan vettem, tehát nem magam találtam ki, hogy milyen elsőbbséget biztosít a különböző tevékenységeknek a

válsághelyzetben ez az intézmény. Első helyen kifizeti a béreket, majd az adókat, a közterheket, az élelmiszereket és az életmentő gyógyszereket. Tessék csak ezt az öt tételt egy kórházi költségvetésen belül összeadni. Ebből az ötből az élelmezés és a életmentő gyógyszer az, amelynek köze van közvetlenül a betegellátáshoz. Praktikusan ebből még nagy bevétele az intézménynek nem lesz. Mint már mondottam, nagyon jó adófizető, továbbá arra is koncentrál, hogy a béreket kifizesse. Pedig válsághelyzetben lehet, hogy valami más megoldás kellene. Egy más ágazatban piaci körülmények között működő cég mit csinál? Először a termeléshez szükséges feltételrendszert próbálja favorizálni. Néha előfordul, hogy elmaradnak az állami kötelezettségek teljesítésével. Emlékezetes: jó néhány évvel ezelőtt például az úgynevezett nagy stratégiai ágazathoz tartozó cégeknek vagy a kiemelt élelmiszeriparnak még a tb-járulékot is elengedték, sok milliárd forintot vagy egyéb más kedvezményeket biztosítottak.

Van ennek az egészségügyi szektornak egy privát része is, amely néhány területen bizony igen meghatározó. Az európai cégcsoportnak most már közel 40 diagnosztikai központja van Magyarországon és Kelet-Európában. Meggyőződésem, hogy bármelyik ilyen válsághelyzetbe kerülne és tönkremenne, hát nagyon nem siratná igazából senki, legfeljebb a szerződéseket megszüntetnék velük a finanszírozók. Ilyen szempontból talán nincs is már esélyegyenlőség ebben a kérdésben, mert ez magán- szektor, ez játssza el a piacgazdaság szabályai szerint a halálát vagy a fejlődését és érvényesülését, de az állami szektort hagyjuk úgy, ahogy van, majd csak történik valami, és nézzük ennek vergődését és további leépülését. Meggyőződésem, hogy amikor a döntéshozók és a politikusok, kormánytagok is azt mondják: sajnos ennyi a pénzünk, ennél többet nem tudunk most az egészségügyre biztosítani (mint az látható a 2005-ös költségvetési előirányzatok ismeretében is, bár bizakodjunk, hátha azok még változni fognak), szíves figyelmükbe ajánlható Kornai János professzor megállapítása, amely szerint nem fontos az államnak mindig pénzügyi segítséget adni a rendszernek, hanem a speciális eszközrendszerével álljon mögé. A speciális eszközrendszerhez tartozik a támogatáspolitika, adópolitika, hitelpolitika stb., tehát sok olyan eszköz van, amellyel a politika elő tudná segíteni közvetlen pénz-befecskendezés nélkül is a kórházak likviditási helyzetét, fennmaradását, akár még a fejlődését is.